

اساتید طرح، نقش و رنگ، دست در دست سنگ؛ این طلای رنگارنگ

سمینار متریال، رفتار و فرم

نمایشگاه نهم؛ این جا جایی است که زیبایی خلق، درک، احساس و پیدا می شود.

فکر زیبا، قلم هنرمند و دست زیبا ساز.. دنیایی را می آفرینند(در طول اراده خدا) که دیوار به دیوار بهشت است. قرار بود معمارانی از سراسر کشور در یک گردهم آیی در نمایشگاه سنگ تهران هم آوا شوند تا به وقت؛ سه شنبه ۲۰ تیرماه ۱۳۹۶ ساعت ۱۳ تا ۱۶ و به آدرس : سالن کنفرانس شماره ۲ نمایشگاه بین المللی برگزار کننده موشکافی لزوم ارتباط میان دو حوزه هنر- صنعت سنگ و معماری باشند. که چنین شد. آن قدر آمدند که به مَثَل "جای سوزن انداختن" نبود. همه هنرمندان، پرشور آمدند تا برگزار کننده هم افزایی موشکافانه در این مقوله باشند. مدعوین، اهل هنر و معماری و سنگ آمدند و چه آمدنی! صندلی ها که پر شد هیچ... در فضای بین صندلی ها و کنار دیوارها هم حتی به سختی می شد خود را از میان جمعیت به روی سن رساند و یا از جلوی جمع به عقب برگشت...

همایش "متریال، رفتار و فرم" به قرار امتزاج، اتحاد و هم آوا شدن علم و صنعت و با حضور و سخنرانی اساتید صاحب نظر و سبک و ایده شکل اجرایی به خود گرفت... همایش به شکلی شکوه مند برگزار شد و در مدت زمانی نزدیک به سه ساعت حضار را میخکوب بر جای خود نشاند تا از جذابیت هنر و معماری و امتزاج آن با انواع سنگ با تنوع فرآوری (سنتی یا صنعتی و مدرن) به وجد آمده و در فضای شهری پایتختی مثل تهران به حس و حالی شاعرانه و مبتنی بر ذات و فطرت بر سند که انرژی آن شاید تا مدت ها در روح، روان و قلب حضار بماند...

سخنرانان:

علیرضا تغابنی؛ معمار ، مدیرعامل دفتر معماری دیگر.

سام تهرانچی؛ معمار ، مؤسس و مدیرعامل دفتر معماری هسته طراحی.

منوچهر سید مرتضوی؛ معمار ایرانی مقیم آلمان و مدیر دفتر معماری مپ.

هومن طالبی؛ معمار ، مدیرعامل دفتر معماری مرز ، مدیر علمی مدرسه معماری Caai، طراح ارشد پروژه های دفتر زاها حدید.

حامد مظاهریان؛ معمار، استاد پردیس هنرهای زیبا دانشگاه تهران و معاون مسکن و ساختمان وزارت راه و شهرسازی.

مهرداد مه‌نیا؛ معمار ، مدرس دوره های ساخت دیجیتال، مدیرعامل دفتر معماری آلیانس.

بهمن نامور مطلق: معاون صنایع دستی سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری کشور.

گزیده هایی از سخنان اساتید مدعو در این همایش

مهندس منوچهر سید مرتضوی: ... این تصویر به وضوح نشان می دهد که؛ وقتی شما داخل این فضا هستید نوری که می آید و از این سنگ ها رد می شود یک اتمسفر جدیدی را ایجاد می کند این در حقیقت همان سازه است که آن قاب ها را با این سنگ ها پر می کند و این باعث می شود که کنتراست خاصی شکل بگیرد... این هم ویلایی است در سوئیس که قسمت پایینی آن سنگی است. و در حقیقت بازسازی شده یک ساختمان قدیمی است که محل زندگی حیوانات اهلی بوده است. قسمت پایینی که زرد رنگ است با استفاده از یک سنگ جدید به عنوان نما به این حالت، فرم و رنگ در آمده است. پایین آن فقط ساختار سازه ای دارد. بخش بالایی بتن بوده و جلوی آن به نمای سنگ مزین شده است. این هم به این دلیل می باشد که سنگ امروزه ارزش سازه ای خوش را از دست داده است. چون امروزه و با وجود مصالحی هم چون؛ بتن، آهن و... خیلی ارزان تر و راحت تر می توان سازه را شکل داد. برای همین است که در زمان حاضر موضوع استفاده از سنگ بیش تر به سمت نما کشیده شده است. در اروپای امروز، یک پارچگی سنگ خیلی مهم است. در حوزه معماری و وقتی کار با سنگ مدنظر است به راحتی می توان یکپارچگی را به نمایش گذاشت. در مقایسه با موادی هم چون؛ بتن شاید نتوان آن یکپارچگی خاص را ایجاد نمود اما سنگ هم از موادی است که خیلی راحت می شود این چنین ایده هایی را روی آن اجرا کرد. میدان آماری مورد مقایسه ما؛ سنگ در ویلاها، مدارس، اماکن ورزشی و... بوده است. این ها کیس هایی هستند که در آن ها کار با سنگ نمود دارد. در این نمونه خاص که در این جا می بینیم و نوری که در این کلیسا وارد می شود در حقیقت حالتی است که نور خدایی را تداعی می کند. در معماری مدرن، طریقه استفاده از سنگ خیلی مهم است. این بسیار مهم است که؛ وقتی که داریم از سنگ استفاده می کنیم، چه طور مفهوم و خواستگاه مان را قوی کنیم. در حقیقت باید کاری کنیم که با محوریت حفظ یکپارچگی نما، مصالح و به خصوص سنگ را به کار بگیریم. در اروپا، یونان و... می خواهند با سنگ یک چیز جدیدی را به وجود بیاورند. لازم نیست چیزی را که دیگران به تکامل رسانده اند دوباره و از مراحل پایین تر به بوته آزمون و خطا بکشانیم. این تصویر یک کتابخانه در یکی از شهرهای آلمان است که یکپارچگی را از طریق برش هایی که در سنگ داده اند و با ایجاد سایه و روشن ها به نمایش گذاشته اند. این جا هم در حقیقت فقط نما است، پشت آن بتن و سمت چپ آن بتن است.

دقیقا سعی شده تا از سنگ به عنوان نما استفاده بشود. آخرین عکسی را که تماشا می کنید یکی از بهترین نمونه هایی است که با سنگ و در 20-30 سال گذشته انجام شده است، ساختمان یک شهرداری در اسپانیا می باشد. می بینید که طرح همان حالت سنتی خودش را حفظ کرده است. دیوار - پنجره، دیوار - پنجره، دیوار - پنجره و... تنها چیزی که رخ داده این است که؛ پنجره ها با معماری سمت چپ انطباق یافته اند. متولیان آن کار خاصی نکرده اند. فقط آن را با امروز تطبیق داده اند. دیوارها تا حدودی به ستون مبدل شده اند و... این ها دکورهایی هستند که از زمان روم بوده و تنها با معماری سنگی جدید تعبیر جدیدی را با آن تعریف کرده اند. نکته پایانی من این است که؛ مهم است که با سنگ چه کار می کنیم. شاید بتوان گفت که: "اگر سنگ به جا و منطبق بر طرح و مفهوم معماری کار نشود یک متریکال طبیعی خنثی است. ما انسان ها هستیم که ارزش آن را متجلی می کنیم. و باید سعی کنیم با سنگ و برای امروز کشورمان تعابیر جدیدی ایجاد کنیم".

مهندس سام تهرانچی معمار، مؤسس و مدیرعامل دفتر معماری، هسته طراحی: صحبت من راجع به کیفیت مصالح است و این که چه طور و در طول تاریخ کیفیت مصالح، فضاهای معماری را به وجود آورده اند، توضیح کوچکی بدهم و در یک تعریف صحیح این

که؛ چه طور کیفیت فضا، مصالح و نحوه به کارگیری آن‌ها باعث شکل‌گیری یک مجموعه "کل" می‌شود. بدون این که بتوانیم برای آن‌ها تفکیک پذیری خاصی قائل بشویم. این توضیحی است از طرف آقای نیکان که جزء آرشیوتکت‌هایی است که در استفاده صحیح از متریا، بخش معماری مدرن و همین‌طور توجهی که به آجر داشته و کسی که در خلق فضاها و با تمرکز و تکیه خاص روی آجر تأثیر خیلی زیادی از خود به جا گذاشته است. ایشان گفته‌اند که: "اگر از آجر بپرسید که چی می‌خواهی یا چه دوست داری؟ در جواب به شما خواهد گفت: من یک قوس دوست دارم. و اگر باز به او بگویید که ایجاد یک قوس با تو سخت است. ولی ما می‌توانیم با نعل بندهای بتنی که روی تو (آجر) می‌گذاریم همین عملکرد را ببینیم. و باز هم بگوییم که: در دیواره چه حرفی برای گفتن داری؟ و آجر خواهد گفت که من قوس دوست دارم." بیان این موضوع بدین معنی است که؛ بسیار مهم است که ما بدانیم؛ هر یک از مصالح چه قابلیت‌ها، چه امکانات و چه توانمندی دارد؟ و این که به خاطر راحتی خودمان از تغییر کاربری متناسب هر یک از مصالح بهره‌بریم. این به معنی آن است که؛ از جمله تبحرات معمار یا معمارانی که پروژه‌های خیلی خاص را خلق می‌کنند؛ استفاده از مصالح به عنوان یک کل و تشکیل دهنده همه فضا و ایجاد کیفیت فضایی توسط خصوصیات خاص مصالح است. این یک نقاشی از فضای داخلی تخت جمشید و از یکی از تالارهای اصلی است. ستون‌ها از سنگ‌های خیلی بزرگی که نیروهای انتقالی فشاری را رو به پایین وارد می‌کنند، ساخته شده‌اند و سقف از الوارها و تیرهای چوبی خیلی بزرگی به وجود آمده و یک "کل" را به وجود آورده‌اند. به نظر می‌رسد که هر کدام از این‌ها به خودی خود، کیفیت فضایی داخلی آن ساختمان را ایجاد کرده باشند. یعنی هیچ چیزی در این جا مخفی نیست. هیچ چیزی در این جا ماهیت اصلی خودش را از دست نداده است. از رنگ، شکل و از توانمندی هر یک از مصالح به جای خودش استفاده شده است. به عنوان نمونه؛ این سنگی است که سقف را به پایین اتصال می‌دهد. می‌بینیم که به چه ظرافتی از شکل سنگ و قابلیت سنگ برای دکوریت کردن آن استفاده شده است. این پلن گنبد مسجد جامع اصفهان است که یک سازه کاملاً آجری است. این جا می‌توانید ببینید که چه طور فرم هندسی و توانمندی مصالح با هم ترکیب می‌شوند و این کیفیت فضایی را به وجود می‌آورند. یعنی این‌ها در مجموع یک "کل" هستند. ما از مربع به دایره می‌رسیم و همه این‌ها توسط مصالحی تولید شده است که خودش فرم مربع و مستطیل دارد و در نهایت فضای داخلی هم از یک نوع مصالح ایجاد می‌شود. این تصویری است که از پایین گنبد گرفته شده، تمام فضا و سازه با امکان عبور نور و تناسب فضایی و رنگ‌ها، همه‌اش از یک نوع مصالح به وجود آمده است. می‌توان به تشابه این عکس و نمای برج ایفل از پایین آن پی برد. در آن جا هم می‌بینیم که در کل آن فضا از یک نوع مصالح استفاده شده است (این جا آجر و آن جا فولاد). پاپیون بارسلونا را با هم ببینیم. در این جا باز هم، استفاده و اخلاص در استفاده از مصالح را به قدرت و شدت می‌بینیم که چه طور طراح، جسورانه و با چه مهارتی از این مصالح عریان و از این کیفیت مصالح برای شکل‌دهی فضا استفاده کرده است. خطوطی را که می‌خواسته روی آن تأکید داشته باشد چه طور به وجود آورده است. این یکی، گالری هنری کین ورن اثر هنری آقای لویی کان هست. در واقع در این جا به کارگیری صحیح مصالح را می‌بینیم که چه طور آن مصالح این فضا را ایجاد کرده و همه چیز به جای خودش استفاده شده است و همان طوری که آقای مرتضوی گفتند؛ هیچ چیز جنبه دکوری ندارد.

این پروژه آقای رنزو پیانو و حلقه متصله کار لویی کان و در حقیقت ادامه همان ساختمان می‌باشد که با همان مفاهیم روی آن کار شده است. در این جا هم حضور مصالح را به صورت اجزای تشکیل دهنده فضا و امکان عبور نور و تمام موادی که کیفیت فضا را به وجود می‌آورند همه و در یک جا می‌بینیم. من چند تا از نمونه‌های داخلی را که خود ما با این تفکر و در دفتر خودمان کار کرده ایم به شما نشان می‌دهم؛ این یک ترمینال مسافربری فرودگاهی در تبریز است. در این ساختمان سعی کرده ایم که ایجادگر فضا همان ساختار ساختمان باشد. ما در یک محدوده و با دهانه‌های 65 متری مواجه بودیم و می‌بینید که المان‌های سازه‌ای

خودشان شکل دهنده فضاهای داخلی هستند. تقسیمات طبقات و نورگیری آن‌ها و یا تمام اجزایی که آن فضا را به وجود می‌آورند از این المان‌ها نشأت گرفته‌اند.

یا این تصویر که استفاده خالص از مصالح را نشان می‌دهد. این یک پله دربار هست که توسط فلز و شیشه ساخته شده است. در این جا جزئیات تولیدکننده این پله، شکل دهنده و به وجود آورنده آن با این کیفیت خالص مشخص است. و این هم یک فضای داخلی می‌باشد و می‌بینیم که تمام اجزای به وجود آورنده فضا کاملاً عریان و خالص به چشم می‌خورند. این جا پروژه باغ کتاب تهران را مشاهده می‌کنید که با توجه به عملکردی که داشت و کاری که ما باید برای انعطاف داخلی به وجود می‌آوردیم مجدداً از مصالح به صورت خالص استفاده شد. و تا جایی که می‌شد از این مصالح فقط در جهت ایجاد کیفیت فضایی و عملکردی که داشتند استفاده شده است. مثلاً این جا و این پله را ببینید؛ همه اجزا فقط به عنوان ساختاری برای نگه داشتن و نقش محافظتی پله در نظر گرفته شده‌اند. و همان طور نیز المان‌های ساختاری چه طور و برای این که ما بتوانیم نور را به داخل ساختمان بیاوریم باز شده‌اند. یا مثلاً در این جا؛ المان‌های نگه دارنده نمای اصلی، در قسمت پایین و بالا به عنوان قابلیت‌های اتصالاتی المان‌های عمودی و ستون‌ها به صورت مفصلی قرار گرفته‌اند و بار مفصلی را منتقل می‌کنند. این‌ها هم به صورت نمایان قرار داده شده‌اند. و در کنار آن‌ها؛ ستون‌های بتنی را داریم که به دلایل سازه‌ای بتنی که باید می‌داشتند لحاظ شده‌اند. یا مثلاً این جا در قسمت ورودی اصلی ما با المان‌های خیلی زیادی به خاطر نورپردازی تأسیسات تهویه آن منطقه و همین طور ساختار آن منطقه مواجه هستیم که همه آن‌ها کاملاً نمایان هستند. ولی به صورتی با هم ترکیب شده‌اند که احتیاجی به سقف کاذب و دکور کردن ثانویه نیست. در پایان صحبت‌هایم این جمله را از استنفورد وایت را به یاد می‌آورم، به این بیان که: "وقتی یک معماری خوب شروع می‌شود که دو آجر خیلی با دقت کنار هم قرار بگیرند و آن نقطه، نقطه شروع معماری است".

آقای مهرداد مه‌نیا، معمار، مدرس دوره‌های ساخت دیجیتال، مدیرعامل دفتر معماری آلیانس، راجع به موضوع سنگ به عنوان بخشی از ساختمان چه کاری را بر عهده دارد و هم چنین ابزارهایی که با مقوله سنگ درگیر هستند، صحبت کردند با نگاه تاریخی به سنگ و هم چنین به ابزارهایی که در تولید سنگ ساختمانی تأثیر داشته‌اند و این که الان و چه طور می‌توانند تأثیر بگذارند و رابطه طراحی، ابزار و ساخت چیست و این که سنگ چه نقش و جایگاهی می‌تواند در بحث ساختمان داشته باشد به بیان نظریات خود پرداختند.

آقای مهندس حسین جعفریان دبیر کمیسیون آموزش انجمن سنگ، با بیان این که؛ انجمن سنگ ایران را به عنوان یک تشکل فراگیر در صنعت سنگ با کمک شرکت روشن روز به عنوان، بخش فرهنگی و با کمک مرکز معماری معاصر به عنوان یک مرجع معماری در شکل‌گیری این همایش نقش داشتند تشکر کردند. ایشان با بیان این مطلب که؛ برآوردها نشان می‌دهد که اگر با این سرعت فعلی از چوب به عنوان مصالح و منبع تولید کاغذ استفاده کنیم تا ۴۰ سال آینده تمام جنگل‌های دنیا نابود می‌شوند. نفت به عنوان یک منبع فسیلی صد سال بعد به اتمام خواهد رسید. طبق نتایج تحقیقات انجمن معماران آمریکا؛ هفت درصد از ترکیب پوسته زمین سنگ ساختمانی قابل برداشت است که اگر با همین سرعتی که بشر در حال استفاده از سنگ است به استخراج و فرآوری آن ادامه بدهد، هشت میلیون و پانصد هزار سال دیگر سنگ ساختمانی قابل بهره‌وری خواهیم داشت که در این مدت نیز سنگ جدید در پوسته زمین جای سنگ استفاده شده را می‌گیرد. دوباره تولید خواهد شد. پس می‌توان گفت که: اولین مترتال مورد استفاده بشر سنگ بوده و آخرین آن هم و لاقلاً در دورنمای عقلانی آن به نظر می‌رسد که سنگ باشد...

مهندس هومن طالبی، مدیرعامل مدیرعامل دفتر معماری مرز، مدیر علمی مدرسه معماری Caai، طراح ارشد پروژه های دفتر زها حدید؛ بنده با آقای بهرامی موافقم که این نزدیکی بین صنعت که در حقیقت تولید کننده متریکال است با حرفه معماری می تواند فضا را برای امکانات جدیدی باز کند که می تواند بسیار مهیج باشد. وقتی در مورد متریکال صحبت می شود از دو جنبه رابطه معماری و تفکر معماری برای من جالب خواهد بود...

سخنرانی پایانی و پایان همایش طراحان و معماران پرشور

آقای مرادخانی مشاور صنایع دستی و معاونت سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری: سلام، ادب و احترام خدمت همه حضار محترم و با قدردانی و سپاسگزاری از مؤسسه معماران معاصر، بابت این که، این فرصت رو مهیا کردند. حضور اساتید و بزرگان هنر- صنعت سنگ و جامعه معماری با یک نگاه علمی و پژوهشی و بررسی و ارائه پروژه هایی با رویکرد هم گامی و همراهی این دو هنر- صنعت مهم یک غنیمت است. حرکت به سوی توسعه پایدار در دنیای امروز مؤلفه مهمی دارد، آن هم؛ تحقیق، تلاش برای گسترش و استفاده از ظرفیت های علمی و پروژه های پژوهشی است. یکی از مباحثی که در دنیای امروز طرح می شود و شاید زیر بنای اقتصاد در هزاره سوم را شکل بدهد، بحث اقتصاد خلاق است. شاید در گذشته، بحث خلاقیت و دکوریتهو صرفا عاملی برای ایجاد زیبایی در فضا و اشیایی بود که بشر خلق می کرد. اما آن چه که امروز معنا پیدا کرده است؛ نقش خلاقیت در ایجاد ارزش افزوده اقتصادی است که با توجه به سرمایه گذاری های عمده ای هم که در این حوزه صورت گرفته و می گیرد به نظر می رسد که یکی از پارامترهای اصلی در بحث توسعه پایدار در دنیای امروز و آینده همین بحث باشد. به طوری که طبق آماري که بانک جهانی در سال 2011 اعلام کرد. بیش از هشت هزار و پانصد میلیارد دلار ارزش گردش مالی خدمات و محصولات خلاق در دنیا بود. اما آن چه که این جا مورد بحث است در حوزه تخصصی بنده باشد؛ بحث هنرهای دستی و سنتی و آن نسبتی است که بین خلاقیت در معماری های سنتی و بحث معماری روز و حوزه های مرتبط با آن و از جمله مصالح بسیار مهمی از جمله سنگ است.

ا.آرمان

رسانه- خبر سنگ(طلای رنگ و رنگ)